VOLZIN. WORD ABONNEE

NGEVING SAMENLEVING OPINIE CULTUUR PODCAST COLLECTIES

DERK STEGEMAN

‘Migranten hebben te maken met een Europa-crisis’

Een vluchtelingenkamp © UNSPLASH

De Haagse predikant Derk Stegeman is sinds 1 januari 2025 voorzitter van de werkgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken in Nederland. Hij heeft er weinig fiducie in dat het zogenoemde EU-Migratiepact vanaf 2026 oplossingen gaat bieden. “Europa heeft helemaal geen vluchtelingencrisis. Het zijn de migranten die te maken krijgen met een Europa-crisis.”

Door **Hans Invernizzi**

3 februari 2025

Stegeman ziet met lede ogen dat “de christelijke middenpartijen in het Europees Parlement uit angst voor herhaald zetelverlies in de migratiediscussie steeds verder opschuiven naar rechts. De christendemocraten zijn decennia lang gewend geweest in het centrum van de macht te staan, maar nu werken hun oude mantra’s niet meer.”

Er is vier jaar gewerkt aan het EU-Migratiepact, ook door de christendemocraten. Waarom zijn veel kerken dan toch kritisch?

“Het is belangrijk, dat Europa een gemeenschappelijk antwoord formuleert op de uitdagingen rond migratie. Het is goed dat het pact de solidariteit binnen de EU wil versterken. Een gemeenschappelijke Europese aanpak is nodig als we willen staan voor de waarden en bepalingen zoals die zijn vastgelegd in het vluchtelingenrecht en de internationale mensenrechtenwetgeving.

Het is de hoogste tijd voor een Europa dat de waarden van humaniteit en rechtvaardigheid gestand doet. Het is de eerste en grootste voorwaarde voor een beperking van de migratiestroom dat ook mensen buiten Europa in vrede en welvaart leven. Maar om onze rijkdom en welvaart te behouden, verhinderen we de ontwikkelingslanden juist om zelf hun bedrijven en industrieën te stimuleren en te beschermen.

Volgens de Zuid-Koreaanse ontwikkelingseconoom Ha-Joon Chang zijn we ‘onbarmhartige Samaritanen’. Voor opkomende economieën schoppen wij de economische ladder weg, waarlangs we zelf omhoog zijn geklommen. Ook al hebben we in politieke betekenis geen koloniën meer, de uitbuiting is alleen maar groter geworden. En we trappen met het EU-Migratiepact niet alleen de economische maar ook de

juridische ladders weg.

Het pact is dus geen verbetering. Het wil de toegangen tot onze Europese veiligheid en welvaart versmallen en bemoeilijken. Europa ziet migratie als een bedreiging. De inzet ligt op het versterken van de grenzen, het vergroten van de toezicht- en handhavingscapaciteiten, het opvoeren van de repressie om migrantensmokkel aan te pakken en het versnellen van deportaties.

Het wordt steeds moeilijker om hier asiel aan te vragen. Het pact biedt geen rechtvaardige benadering om mensen in veiligheid te brengen, maar zet in op indammen en buitensluiten. Zelfs als er een betere monitoring komt, maakt dit pact van detentie de norm. Europa zet in op afschrikking door opsluiting in kampen en door deals met foute regimes.”

Waarom gaan de christelijke middenpartijen in de migratiediscussie mee met extreemrechts?

“Dat doen ze omdat ze nog geen eigen antwoorden of weerwoord hebben gevonden. Extreemrechts is op veel plekken in Europa aan de winnende hand. Ook in Nederland. De PVV zit voor het eerst als grootste partij in het kabinet. Het CDA verloor veel op rechts aan NSC. Deze verschuivingen gaan gelijk op met een groeiende onzekerheid bij mensen over de toekomst.

LEESTIP
‘We hebben meer migratie nodig, maar legaal’

We koesteren de illusie dat we in een vrij en veilig land leven en dat we recht hebben op onze welvaart. We reciteren liberale en economische mantra’s die deze illusie in stand houden. We bouwen grimmige tariefmuren, werkvergunningsmuren en muren van steen en prikkeldraad en we proberen onszelf te overtuigen van het feit dat we daarachter

gelukkig kunnen zijn.

Ondertussen neemt onze wanhoop toe. We verliezen ons houvast in worstelingen met migratie, klimaat en corona. Het wantrouwen groeit alom. We zijn onzeker geworden over wie we zijn, waarvoor we willen staan en waarop we onze hoop vestigen. De politiek raakt versplinterd. We worden ook steeds banger om te verliezen wat we hebben en we worden bozer op de kwade buitenwereld.”

Welke rol moet uw vertegenwoordiging in Brussel, The Churches Commission for Migrants in Europe (CCME), spelen?

“Vanuit de kerken vertellen we een eigen verhaal als het gaat over vreemdelingen. Jezus zegt: “Ik was een vreemdeling en jullie namen Mij op.” Als Christus de volgende vluchteling kan zijn, hoe kunnen we onze gastvrijheid dan begrenzen? De CCME moet verbindingen leggen tussen oude wijsheden en de realiteit van het Europa van nu. Het gesprek over die verbindingen moet niet alleen met de policy-makers in Brussel worden gevoerd, maar ook met de achterbannen in de steden en dorpen van Europa.”

LEESTIP

'Hoe harder wij onze grenzen sluiten, hoe doodlopender onze weg wordt'

Asielzoekers kunnen onder het pact lang opgesloten worden in detentiekampen en hardhandig worden teruggestuurd. Dat is toch inhumaan?

“In de verplichte grensprocedure kan detentie tot 18 maanden oplopen. De criteria in het pact doen vrezen voor een uitzondering die steeds meer regel zal worden. De nieuwe asielprocedureverordening benoemt drie situaties waarin de grensprocedure verplicht moet worden toegepast: bij misleiding, bij gevaar voor de nationale veiligheid of de openbare orde en

bij weinig kansrijke aanvragen.

Bij misleiding moet je denken aan asielzoekers die opzettelijk misleidende informatie verstrekken, bijvoorbeeld omdat zij geen paspoort hebben en het vermoeden bestaat dat zij dit expres vernietigd hebben. De grensprocedure is bedoeld om aanvragen snel af te handelen, maar we weten dat juist dit soort situaties veelal een grondiger onderzoek vergt.

Een begrip als een ‘gevaar voor de openbare orde’ kan heel ruim worden toegepast. De categorie ‘weinig kansrijk’ betreft aanvragen van asielzoekers uit landen waarvan minder dan 20 procent gemiddeld wordt toegewezen in de EU. Terwijl het hier juist kan gaan om de problemen waarin minderheden verzeild raken, bijvoorbeeld de lhbti-ers in Marokko. Het nieuwe beleid is absoluut niet humaan.”

In Bosnië heb ik gezien hoe onze Europese grenzen er in werkelijkheid uitzien. Mensen die proberen Europa binnen te komen, worden gepakt, mishandeld en teruggeslagen.

Derk Stegeman

Wordt Europa voor mensen in nood een onneembaar fort?

“In Bosnië heb ik gezien hoe onze Europese grenzen er in werkelijkheid uitzien. Mensen die proberen Europa binnen te komen, worden gepakt, mishandeld en teruggeslagen. Mensen bivakkeren soms jaren in de bossen, zomer en winter. Wachtend op nieuwe mogelijkheden, op een nieuwe kans. Mensen toonden hun scheefgegroeide benen, omdat breuken niet goed waren gezet en geheeld.

We zagen de naamloze graven in de Bosnische dorpen aan de grens. Onze grenzen zijn niet alleen onneembaar geworden, maar ook dodelijk. Tienduizenden mensen zijn omgekomen op weg naar Europa - en waarschijnlijk zijn het er nog veel meer. Europa lijkt ook steeds minder scrupules te kennen als we kijken naar de pushbacks of de deals met foute regimes.

In de Spaanse enclave Melilla in Marokko is een muurschildering te zien van de Italiaanse kunstenaar Blu. Van een afstand lijkt het een diepblauwe wolkeloze hemel met de twaalf gouden sterren van de Europese vlag: het symbool van eenheid, harmonie en solidariteit. Als je dichterbij komt, zie je dat de sterren scherpe prikkeldraadpunten zijn. Blu’s werk maakt pijnlijk duidelijk dat Europa helemaal geen vluchtelingencrisis heeft. De migranten krijgen te maken met een Europa-crisis.”

Drs. Derk Stegeman (1966) is theoloog, predikant, directeur van Stek, voor stad en kerk Den Haag en uitvoerend secretaris van de Protestantse Diaconie Den Haag. Sinds 1 januari 2025 is hij voorzitter van de werkgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken in Nederland. In de groep zitten vertegenwoordigers van lidkerken van de Raad en van organisaties als Kerk in Actie, INLIA, Justice & Peace, LOS, Sant'Egidio,Vluchtelingenwerk Nederland en Cordaid. Stegeman is afkomstig uit een theologische familie. Hij werd geboren in Kameroen, waar hij later ook een jaar studeerde.

